

Index rodovej rovnosti 2017 sa zameriava na pokrok a výzvy pri dosahovaní rodovej rovnosti v celej Európskej únii od roku 2005 do roku 2015. Pomocou stupnice od 1 (úplná nerovnosť) do 100 (úplná rovnosť) sa merajú rozdiely medzi ženami a mužmi v hlavných oblastiach politického rámca EÚ (práca, peniaze, vedomosti, čas, moc a zdravie). Index meria tiež násilie páchané na ženách a prelínajúce sa nerovnosti. Ide o satelitné oblasti, ktoré sú súčasťou rámca indexu rodovej rovnosti, avšak nemajú vplyv na celkové skóre. Prelínajúce sa nerovnosti poukazujú na to, ako sa vekom, vzdelaním, zložením rodiny, krajinou narodenia a zdravotným postihnutím prelínajú rodové otázky. Index rodovej rovnosti poskytuje EÚ a jej 28 členským štátom výsledky za každú oblasť a podoblasť⁽¹⁾.

Pokrok v rodovej rovnosti na Slovensku (2005 – 2015)

V indexe rodovej rovnosti 2017 Slovensko dosiahlo skóre 52,4 zo 100 bodov, čo predstavuje rovnaké skóre ako v roku 2005. Toto skóre je približne o 14 bodov pod priemerom EÚ-28. Slovensko je jedným z troch členských štátov EÚ, ktoré v oblasti rodovej rovnosti nepokročili od roku 2005 do roku 2015. Slovensko sa nachádza na 26. mieste v EÚ a kleslo o sedem miest.

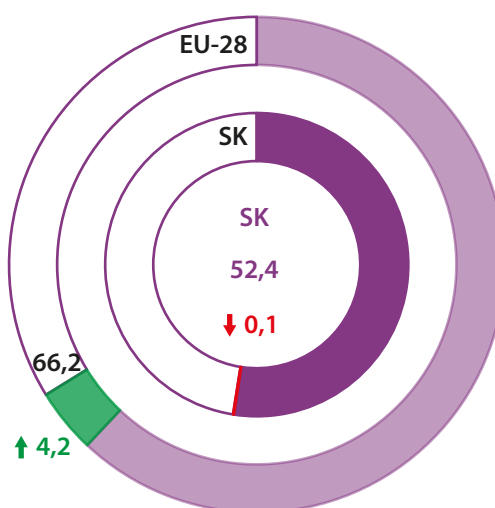
Skóre rodovej rovnosti v oblasti zdravia je na Slovensku najvyššie. V EÚ je na 19. mieste. Situácia je relatívne lepšia, pokiaľ ide o prístup k službám lekárskej a stomatologickej starostlivosti, kde sa Slovensko nachádza na 16. mieste v Európskej únii.

K najväčšiemu zlepšeniu došlo v oblasti peňazí, najmä vďaka zvýšeniu rodovej rovnosti v zárobkoch a príjmoch. Slovensko má druhé najvyššie skóre v EÚ-28 v podoblasti ekonomickej situácie, ktorá sa zaoberá rizikom chudoby a rozdelením bohatstva v rámci populácie.

Aj v oblasti vedomostí skóre stúplo. Situácia týkajúca sa segregácie má oveľa vyššiu úroveň rodovej rovnosti než v prípade dosiahnutého vzdelania a účasti na vzdelávaní (7., resp. 25. miesto).

Oblasť práce stagnuje. Veľký priestor na zlepšenie je najmä v podoblasti segregácie a kvality práce, kde je skóre najnižšie medzi krajinami EÚ-28.

Najväčšie výzvy sa týkajú oblastí času a moci: skóre v tých oblastiach je na Slovensku najnižšie a došlo v nich k poklesu rodovej rovnosti. V oblasti času sa situácia zhoršila najmä v súvislosti s vyhradením času na činnosti súvisiace so starostlivosťou. V oblasti moci sa zaznamenal pokles, konkrétne v podoblasti ekonomickej moci v dôsledku odchodu žien z bankovej rady národnej banky.

↑↓ Zmena od roku 2005 do roku 2015
vyjadrená bodovým hodnotením

(1) Index rodovej rovnosti 2017 je založený na údajoch Eurostatu (štatistika vzdelávania, výberové zisťovanie pracovných síl, európske zisťovanie o zdraví formou rozhovoru, štatistika EÚ o príjmoch a životných podmienkach, zisťovanie o štruktúre príjmov), nadácii Eurofound (európsky prieskum kvality života, európsky prieskum pracovných podmienok), databázy rodových štatistik inštitútu EIGE (Ženy a muži v rozhodovacom procese) a prieskumu Agentúry pre základné práva o násilí páchanom na ženách. Referenčný rok je rok 2015 (rok 2014 pre údaje o prelínajúcich sa nerovnostiach). Vek referenčnej populácie pre ukazovatele je buď 15+, 16+ alebo 18+ v závislosti od zdroja.

Práca

Rodová rovnosť v oblasti práce stagnuje. Základným problémom je segregácia.

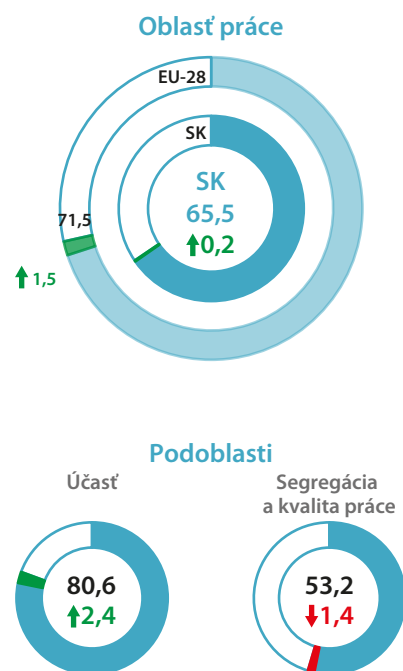
Miera zamestnanosti (20 – 64 rokov) je 60 % v prípade žien a 75 % v prípade mužov. Celková miera zamestnanosti je 68 % a Slovensko zatiaľ nedosiahlo svoj cieľ podľa stratégie Európa 2020 (EÚ 2020) (72 %).

Rodový rozdiel v miere zamestnanosti je taký istý pri zohľadnení počtu odpracovaných hodín. Miera zamestnanosti žien na plný pracovný čas je približne 44 % v porovnaní so 60 % v prípade mužov.

V prípade žien a mužov v páre s deťmi je miera zamestnanosti žien na plný pracovný čas 59 % v porovnaní s 89 % v prípade mužov. Tento rodový rozdiel je oveľa vyšší, ako je tomu v prípade párov bez detí (30 percentuálnych bodov v prípade párov bez detí a 2 percentuálne body v prípade párov s deťmi). Miera zamestnanosti v ekvivalente plného pracovného času stúpa a relatívne rodové rozdiely sa znižujú so stúpajúcou úrovňou vzdelania. Rodový rozdiel v zamestnanosti je v prípade osôb narodených v zahraničí vyšší než v prípade osôb, ktoré sa narodili na Slovensku.

8 % žien pracuje na kratší pracovný čas v porovnaní so 4 % mužov. Ženy pracujú v priemere 39 hodín týždenne v porovnaní so 41 hodinami v prípade mužov. 9 % žien v produktívnom veku v porovnaní s 0,3 % mužov v produktívnom veku je buď mimo trhu práce, alebo pracuje na kratší pracovný čas z dôvodu povinností súvisiacich so starostlivosťou.

K rodovej segregácii na trhu práce dochádza tak v prípade žien, ako aj mužov. 27 % žien v porovnaní s takmer 5 % mužov pracuje v oblasti vzdelávania, zdravotníctva a sociálnej práce. Približne päťnásobne viac mužov (37 %) než žien (7 %) pracuje v povolaniach v oblasti vedy, technológií, inžinierstva a matematiky.

Peniaze

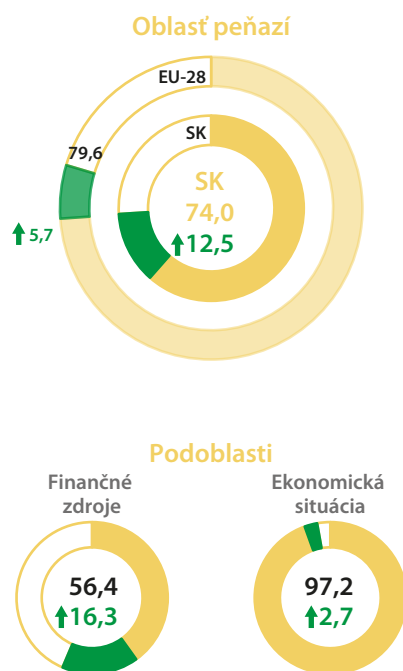
Skóre Slovenska v oblasti peňazí stúplo. Rodová rovnosť sa v oboch podoblastiach zlepšila, hlavný pokrok sa však dosiahol v zárobkoch a príjmoch.

Priemerný mesačný zárobok žien a mužov sa zvýšil a rodový rozdiel sa zmenšil. Ženy zarábajú mesačne približne o 21 % menej než muži.

Rodový rozdiel v zárobkoch je vyšší v prípade žien a mužov žijúcich v pároch s deťmi a v prípade osôb so strednou a vysokou úrovňou vzdelania, vždy na úkor žien.

Počet žien a mužov ohrozených chudobou sa znížil. Ženy aj muži sú ohrození chudobou s rovnakou intenzitou: približne 10 %. Chudobou je ohrozených 28 % slobodných matiek.

Rozdiely v rozdelení príjmov sa zmenšili tak v prípade žien, ako aj mužov, rodový rozdiel sa však mierne zväčšil. Rozdiel v odmeňovaní žien a mužov je 20 % na úkor žien. V roku 2012 mali ženy nižšie dôchodky než muži a rodový rozdiel bol 8 %. Priemer EÚ-28 je 16 %, resp. 38 %.

Vedomosti

Skóre Slovenska v oblasti vedomostí stúplo. Rodová rovnosť sa zlepšila, čo sa týka segregácie a dosiahnutého vzdelania, ako aj účasti na vzdelávaní.

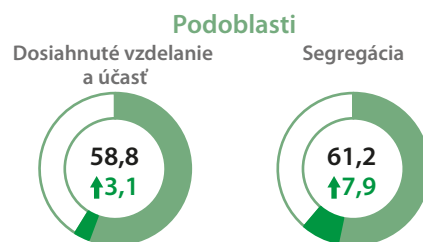
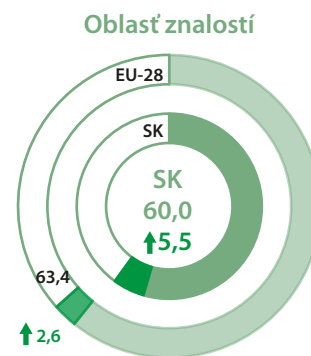
Počet absolventov terciárneho vzdelávania sa výrazne zvýšil, najmä podiel žien. Vysokoškolský diplom má 19 % žien a 16 % mužov. Rozdiel, ktorý bol na úkor žien, sa obrátil. Do veku do 49 rokov je viac žien než mužov s ukončeným terciárnym vzdelaním.

Len 12 % žien so zdravotným postihnutím dosiahlo terciárne vzdelanie v porovnaní s 27 % žien bez zdravotného postihnutia. V prípade mužov je to 14 %, resp. 20 %.

Slovensko nespĺnilo svoj národný cieľ EÚ 2020 mať 40 % osôb vo veku 30 – 34 rokov s terciárnym vzdelaním. Súčasný podiel je 28 %.

Účasť žien a mužov na celoživotnom vzdelávaní klesla.

Rodová segregácia na Slovensku v oblasti vedomostí nie je taká páľčivá ako v mnohých iných členských štátoch EÚ. Rodové rozdiely sú napriek tomu stále veľké. V oblastiach týkajúcich sa vzdelávania, zdravotníctva a sociálnej starostlivosti, v humanitných vedách a spoločenských vedách je sústredených 48 % študujúcich žien v porovnaní s len 25 % mužmi.

Čas

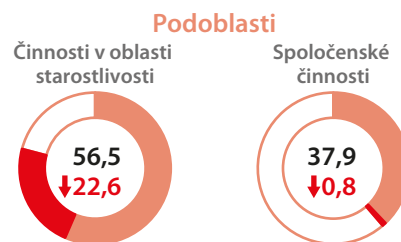
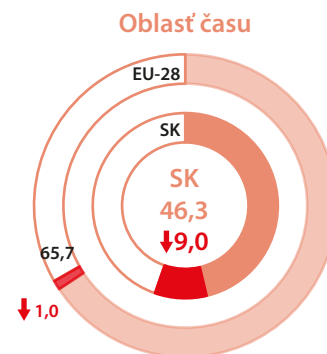
V oblasti času skóre kleslo. Rodová nerovnosť v tejto oblasti vzrástla, najmä v podoblasti činností súvisiacich so starostlivosťou.

Ženy majú viac povinností než muži v prípade starostlivosti o svoju rodinu. 35 % žien najmenej 1 hodinu denne strávi starostlivosťou o svojich rodinných príslušníkov a ich vzdelávaním v porovnaní s 19 % mužov. Tento rodový rozdiel sa zväčšil. Spomedzi žien a mužov žijúcich v páre s deťmi sa ženy viac zapájajú do každodenných činností v súvislosti so starostlivosťou (77 %) než muži (47 %).

60 % žien každý deň aspoň 1 hodinu varí a vykonáva domáce práce v porovnaní s len 16 % mužov. Tento rodový rozdiel sa zväčšil. Okrem toho tento rozdiel je väčší medzi ženami a mužmi žijúcimi v páre s deťmi, pričom denne varí a vykonáva domáce práce 85 % žien a 18 % mužov.

Nerovnosť v rozdelení času v domácnosti sa rozširuje aj na sociálne činnosti. V prípade mužov je väčšia pravdepodobnosť zúčastňovania sa na športových, kultúrnych a rekreačných aktivitách mimo domova (20 % v porovnaní s 11 %). Účasť na dobrovoľných alebo charitatívnych činnostiach je na druhej strane o niečo vyššia v prípade žien než mužov (9 %, resp. 6 %).

1 % detí vo veku do troch rokov a 68 % detí vo veku od troch do veku školskej dochádzky je zapísaných v zariadeniach starostlivosti o deti. Slovensko nespĺnilo ani jeden z dvoch tzv. barcelonských cieľov, a to mať aspoň 33 % detí vo veku do troch rokov a 90 % detí vo veku od troch rokov do veku školskej dochádzky v zariadeniach starostlivosti o deti.

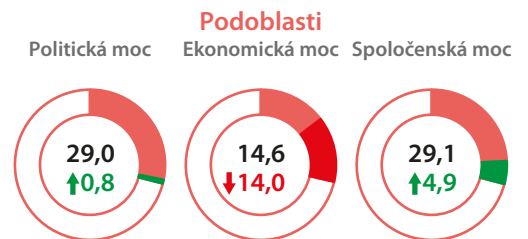
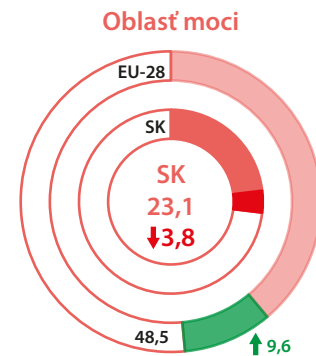
Moc

Skóre v oblasti moci kleslo v dôsledku zníženia zastúpenia žien v rozhodovacích pozíciách súvisiacich s ekonomickou mocou.

Podoblasť politickej moci stagnovala. Podiel žien zastávajúcich funkciu ministerky je 10 % v porovnaní s 12 % v roku 2005. Rodová rovnosť sa naopak zlepšila v parlamente, kde ženy majú 20 % kresiel, čo je nárast v porovnaní s rokom 2005 (18 %).

Zastúpenie žien vo verejne kótovaných spoločnostiach sa zvýšilo. Ženy zastávajú 15 % funkcií vo vrcholových orgánoch verejne kótovaných spoločností, čo predstavuje nárast z 10 % v roku 2005. Zároveň sa ženy vytratili z rozhodovacích funkcií v národnej banke, pričom v roku 2005 mali 20 % kresiel.

Podiel žien v správnych radách organizácií na financovanie výskumu je 17 %. Podiel žien v správnych radách verejnoprávnych vysielacích organizácií je približne 19 %. V športe je podiel žien medzi členmi najvyšších rozhodovacích orgánov národných olympijských športových organizácií len 10 %.

Zdravie

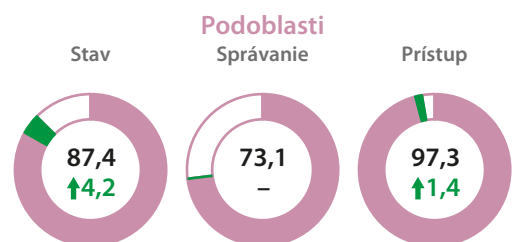
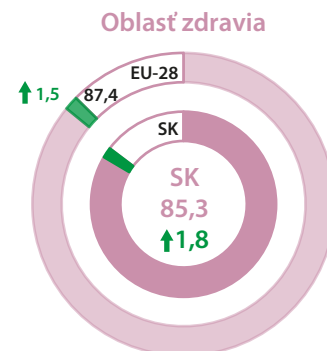
Skóre v podoblastiach stavu a prístupu mierne stúplo, zatiaľ čo skóre v podoblasti správania stagnuje.

V rámci podoblasti stavu sa meria vnímané zdravie, stredná dĺžka života a stredná dĺžka života v zdraví. Stredná dĺžka života vzrástla v prípade žien aj mužov. Ženy žijú v priemere o 7 rokov dlhšie než muži. Pri posudzovaní strednej dĺžky života v zdraví, sa však rodový rozdiel stráca.

62 % žien a 70 % mužov hodnotí svoje zdravie ako „dobré“ alebo „veľmi dobré“. Miera spokojnosti sa zvyšuje s úrovňou vzdelania, okrem toho rodový rozdiel je väčší v prípade osôb s nízkou úrovňou vzdelania než v prípade osôb s vyššími úrovňami vzdelania.

Skóre podoblasti prístupu sa zlepšilo vďaka zníženiu neuspokojených potrieb v oblasti lekárskej a stomatologickej starostlivosti žien a mužov. Rodový rozdiel v tejto oblasti sa tiež mierne zmenšil.

47 % mužov nadmerne fajčí alebo pije v porovnaní s približne 24 % žien. Zároveň sa viac mužov než žien (40 %, resp. 33 %) podieľa na zdravom správaní (fyzické aktivity a/alebo konzumovanie ovocia a zeleniny).

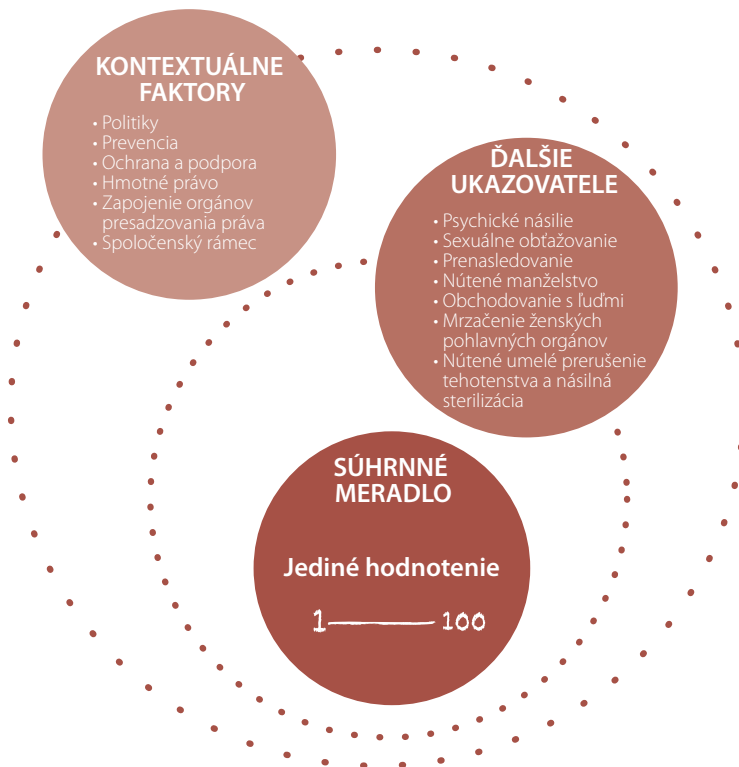

Násilie

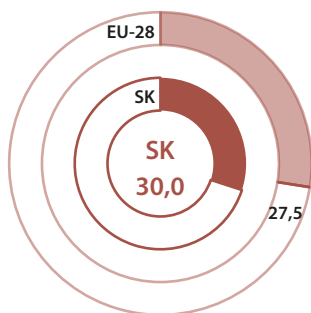
Násilie páchané na ženách je zahrnuté v indexe rodovej rovnosti ako satelitná oblasť. To znamená, že skóre oblasti násilia nemá vplyv na konečné skóre indexu rodovej rovnosti. Zo štatistického hľadiska sa v rámci oblasti násilia nemerajú rozdiely medzi ženami a mužmi, ako je tomu v prípade hlavných oblastí. Merajú sa a analyzujú skôr skúsenosti žien s násilím. Na rozdiel od iných oblastí celkovým cieľom nie je zmenšiť rozdiely medzi ženami a mužmi, pokiaľ ide o násilie, ale úplne odstrániť násilie.

Vysoké skóre v indexe rodovej rovnosti znamená, že krajina sa bližie k dosiahnutiu spoločnosti, v ktorej panuje rodová rovnosť. V oblasti násilia čím vyššie je skóre, tým závažnejší je fenomén násilia páchaného na ženách v danej krajine. 1 na stupnici od 1 do 100 predstavuje situáciu, kde neexistuje násilie a 100 predstavuje situáciu, kde násilie páchané na ženách je mimoriadne časté, veľmi závažné a neoznamované. Krajina s najlepšími výsledkami je teda krajina s najnižším skóre.

Rámec merania v oblasti násilia

Oblasť násilia

Skóre Slovenska v oblasti násilia je 30,0, čo je mierne nad priemerom EÚ, ktoré je 27,5.

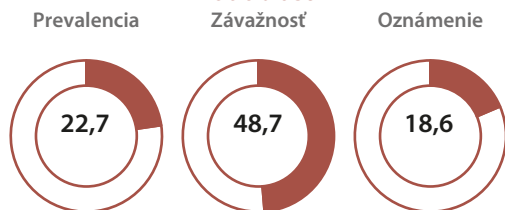
Na Slovensku 34 % žien zažilo fyzické a/alebo sexuálne násilie najmenej raz od veku 15 rokov.

18 % žien, ktoré v posledných 12 mesiacoch zažili fyzické a/alebo sexuálne násilie zo strany nejakého páchatela, nepovedali o tom nikomu. Tento podiel je vyšší než priemer EÚ na úrovni 13 %.

Na spoločenskej úrovni sa náklady na násilie páchané na ženách na Slovensku odhadujú na 2,4 mld. EUR ročne v dôsledku ušlého hospodárskeho výkonu, využívania služieb a osobných nákladov⁽²⁾.

Oblasť násilia pozostáva z troch podoblastí: prevalencia, v rámci ktorej sa meria, ako často dochádza k násiliu páchanému na ženách; závažnosť, v rámci ktorej sa merajú zdravotné dôsledky násilia a oznámenie, v rámci ktorého sa meria oznamovanie násilia.

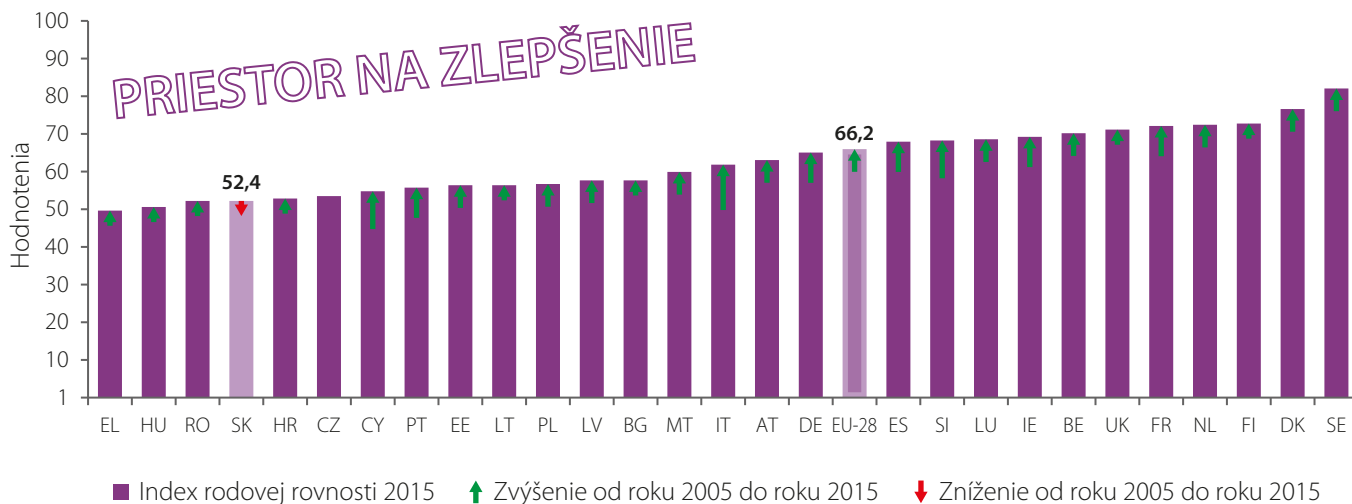
Podoblasti

⁽²⁾ Toto je odhad nákladov uskutočnený na úrovni EÚ pre tri hlavné rozmery: služby, ušlý hospodársky výkon a bolesť a utrpenie obetí. Odhady boli extrapolované na EÚ z prípadovej štúdie Spojeného kráľovstva na základe veľkosti populácie. EIGE, *Estimating the costs of gender-based violence in the European Union (Odhad nákladov rodovo motivovaného násilia v Európskej únii)*, Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, Luxemburg, 2014, s. 142 (k dispozícii na: <http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/MH0414745EN2.pdf>).

Osobitosti a výhody indexu rodovej rovnosti 2017

Z výsledkov vyplýva, že skóre v indexe rodovej rovnosti na Slovensku je pod priemerom EÚ-28, čo znamená značný priestor na zlepšenie, najmä v oblasti moci a času. V záujme dosiahnutia úplnej rodovej rovnosti je potrebný cielenejší a holistický prístup k rodovej rovnosti.

Index rodovej rovnosti:

- sleduje pokrok v oblasti rodovej rovnosti v rámci EÚ a v priebehu času,
- poskytuje podporu subjektom s rozhodovacou právomocou pri posudzovaní napredovania členských štátov pri dosahovaní rodovej rovnosti,
- poukazuje na rozdiely vo vplyvoch politiky EÚ a vnútroštátnych politik v prípade žien a mužov,
- umožňuje zmysluplnú rodovú analýzu a porovnania medzi jednotlivými politickými oblasťami,
- podporuje rozvoj a uplatňovanie politických stratégií a právnych predpisov v oblasti rodovej rovnosti,
- prispieva k zvýšeniu informovanosti rozhodujúcich činiteľov a verejnosti o pokroku a otázkach spojených s uplatňovaním európskych politik rodovej rovnosti,
- poukazuje na chýbajúce údaje a vyzýva k poskytovaniu harmonizovaných a porovnateľných informácií rozlíšených podľa pohlavia a dostupných všetkým členským štátom.

Prečítajte si viac o indexe rodovej rovnosti 2017

- Hlavná správa (2017)
- Hlavné zistenia (2017)
- Slimačím tempom k rodovej rovnosti: informačný leták (2017)
- Metodická správa (2017)
- Rámec merania násillia páchaného na ženách (2017)
- Prelínajúce sa nerovnosti (pripravuje sa)

Pozrite si index rodovej rovnosti a úplné údaje za Slovensko na <http://eige.europa.eu/gender-equality-index>

Európsky inštitút pre rodovú rovnosť (EIGE)

Európsky inštitút pre rodovú rovnosť (EIGE) je znalostné centrum EÚ v oblasti rodovej rovnosti. EIGE poskytuje tvorcom a tvorkyniam politik, ako aj príslušným inštitúciám špecifické odborné znalosti a spoľahlivé porovnateľné údaje o rodovej rovnosti. Prispieva tak k ich snahe o to, aby sa rovnosť žien a mužov stala skutočnosťou pre všetkých v Európe.

© Európsky inštitút pre rodovú rovnosť (EIGE), 2018
Rozmnožovanie je povolené len so súhlasom autora.

European Institute for Gender Equality, EIGE
Gedimino pr. 16
LT-01103 Vilnius
LITVA/LITHUANIA

Ďalšie informácie nájdete

<http://eige.europa.eu/>
facebook.com/eige.europa.eu
twitter.com/eurogender
youtube.com/user/eurogender
eige.sec@eige.europa.eu
+370 52157444

Paper: MH-01-18-158-SK-C 978-92-9470-287-6 10.2839/257951
PDF: MH-01-18-158-SK-N 978-92-9470-467-2 10.2839/8727